

Barne- og likestillingsdepartementet
sendt elektronisk via webside BLD

Vår dato:
:

30.01.2017

Høringssvar NOU 2016:16 Ny barnevernslov

NHO Service Barn og unge takker for muligheten til å avgi høringssvar på NOU 2016:16 Ny barnevernslov.

NHO Service har en vesentlig andel av eierne av de private barnevernsinstitusjonene som sine medlemmer samt at flere også har familiehjem. Vårt høringssvar er basert på deres innspill.

NHO Service vil uttrykke en generelt positivt syn på forslaget til ny barnevernslov og det arbeidet komiteen har utført med å modernisere og forenkle språket i loven. Når det gjelder det materielle innholdet i lovforslaget har noen merknader og vi henviser her til tema og lovforslagets inndeling nedenfor.

Regulering av grunnleggende rettigheter og prinsipper – kapittel 1 (§§ 2-4)

Norsk barneverns overordnede fanebestemmelse «prinsippet om barnets beste» er ønsket styrket ytterligere av komiteen gjennom sitt forslag om en ny § 2 i loven. Vi støtter forslaget og mener blant annet at det vil kunne medvirke til at enkelte vedtak som i dag blir fattet av barnevernstjenesten med grunnlag i blant annet begrensede økonomiske ressurser og avtalemessige forhold, i større grad vil kunne unngås etter ny lovgivning til fordel for en overordnet faglig vurdering av hvilke tiltak, avgjørelser og handlinger som er til beste for barnet. Her vil bruk av ordlyden i § 2 3'dje avsnitt «det avgjørende hensyn» etter NHOs syn få vesentlig betydning i større grad enn de vi erfarer er dagens praksis.

Barnets beste prinsippet som fanebestemmelse, har videre sitt norske fundament i 4 faglige anerkjente prinsipper, herunder viktigheten av;

1. Tilknytnings – og relasjonskvalitet
2. Biologiske bånd
3. Mildeste inngreps prinsipp
4. Barnets medvirkning

og hvor alle 4 påvirkes av barnets alder og modenhet.

NHO Barn og unge er kjent med kritikken som har kommet fra professor Willy-Tore Mørch med grunnlag i at komiteen ikke har fulgt oppfordringen fra Raundalen-utvalget NOU 2012:5 om å inkorporere tilknytningsprinsippet i den nye barnevernsloven med forrang over det biologiske prinsipp. Vi er enig med Mørch og Raundalen utvalget i den

forstand at prinsippet bør gjelde på lik linje med det biologiske prinsipp og således har sin berettigelse som et av 4 underliggende faglige prinsipper, men uenig i at det bør ha forrang foran de 3 øvrige prinsipper på generelt grunnlag. At prinsippet derimot spesielt har sin største berettigelse og vekt de 2-3 først leveårene til barnet tror vi det faglig enighet om på tvers av uenigheten mellom partene. NHOs forslag er således at prinsippet inkorporeres på lik linje med de 3 øvrige i § 2 siste ledd som et av mange vurderingsforhold og da gjerne med særlig vektlegging for mindreårige barn.

Barn har rett til å medvirke og bli hørt før det treffes beslutninger som har innvirkning for deres liv jmf barnekonvensjonen og lovutkastets § 3 jmf § 83, 2 ledd. Vi noterer at dette er nye og viktige rettssikkerhetsbestemmelser foreslått av komiteen og som vi støtter fullt ut. Denne retten er også av vesentlig betydning for at tiltak barnet allerede har, skal lykkes. Det er også positivt at barnets partsrettigheter er styrket ved lovfesting helt ned til 12 års alderen jmf § 78.

Vi ønsker å påpeke i denne sammenheng at barnets rett til medvirkning ikke fratar barnevernstjenesten deres overordnede ansvar for barnets beste, og det selv ikke hvor barnet har fått partsrettigheter. Dette gjør seg særlig gjeldende der barn har overtatt voksenrollen i hjemmet og sliter med sin lojalitet og ansvarsfølelse ovenfor foreldre og eventuelt søsken. Et eksempel på dette er barn av rusmisbrukere som ofte får ansvar for misbrukerens liv og helse. Barnet vil ofte ved plassering være svært bekymret for sin mor/far og kan uttrykke et sterkt ønske om å bo hjemme slik at de kan passe på dem. Det samme kan gjøre seg gjeldende ved vold i hjemmet. Mange barn har fått en omsorgs- og beskyttelsesrolle som de opplever at de må ivareta. Videre vil barn som selv er rusmisbrukere eller tilhører en sterk ungdomsgruppering, kunne vurdere en plassering som svært negativ. Det er av vesentlig betydning at barneverntjenesten vurderinger i slike tilfeller veier svært tungt, og tyngre enn barnets, til barnets beste.

At alle tjenester og tiltak etter barnevernsloven skal være «forsvarlige» jmf § 4 oppfatter vi som en klargjøring av hva som allerede er gjeldende rett og ser ikke noe behov for noen ytterligere kommentar her.

Barnevernsloven som rettighetslov – §§ 2.1 og 3.1 (kapittel 6 i NOUen)

NHO Service Barn og unge vil særlig påpeke at rettighetsfesting av barnevernsloven er svært positiv for barns muligheter og rettsvern. Vi støtter dette forslaget som vi mener klart innebærer et «løft» i forhold til en bevisstgjøring av alle involverte parter til å behandle barn under loven som individer som har rett til faglig god omsorg og beskyttelse, og ikke bare som noen som trenger hjelp og hvor barnevernet har en plikt til å hjelpe.

NHO Service Barn og unge legger til grunn at en rettighetsfesting vil gi barn som ikke lever i forhold som tilfredsstiller kravene til omsorg og beskyttelse som oppstilles etter § 2, rett på tiltak som faglig anses som det beste for barnet i den situasjon de befinner seg jmf § 3s formulering i 1' rste ledd. Manglende oppfyllelse av barnets rettigheter på dette punkt, vil herav også automatisk medføre økt ansvar og trolig økt risiko for søksmål mot barnevernet enn det som praktiseres i dag hvor rettighetene til barnet må anses mere uklare.

Særlig om samarbeid mellom barnevern og psykisk helse (kapittel 8 i NOUen)

Nye studier, blant annet av NTNU, viser at hele 3 av 4 barn på institusjon og halvparten av fosterbarn har minst en psykisk lidelse (ref. BLD 09.01.17). Dette er en vesentlig andel av barnevernsbarn som er plassert og skaper store utfordringer for barnevernkontorene og personalet i institusjonene hvor barna stort sett befinner seg.

Det er en betydelig gruppe barnevernsbarn med komplekse psykiske lidelser som er i grenselandet barnevern og psykiatri. Denne gruppe har verken barnevernet eller psykisk helse et tilrettelagt tilbud til. Diskusjonen om hvor barna hører hjemme, om den omsorg barna får er bra nok i institusjon eller om barna vil hatt bedre av å ha et helsefaglig psykiatrisk behandlingstiltak, diskuteres jevnlig. Vi ser derfor svært positivt på at det nå blant annet opprettes helseansvarlig på institusjonene, styrking av ambulant team samt at utvalget legger opp til at det bør opprettes omsorgs- og behandlingsinstitusjoner som spesialiserer seg på denne type barn herunder lovforslagets § 18-19 jmf §119,2 e.

Barnevernsbarn selv, barnevernet og deres samarbeidspartnere, har over forholdsvis lang tid pekt på de store utfordringene som er vedrørende psykisk helse og den manglende mulighet til døgnopphold ut over akutt i psykiatriske institusjoner som er nåsituasjonen. Selv der beslutningstakere på helsetiltaket er enige om at det beste for barnet hadde vært innleggelse under deres ansvar, konkluderes ofte med at barnevernet må håndtere barnet da de ikke har tilstrekkelige ressurser /for få behandlingsplasser, ikke er etablert for langtidsplassering og/eller fordi barnet motsetter seg slik behandling.

Ovennevnte danner også et bakteppe når vi kommenterer kapittel 8 og komiteens forslag til tiltak.

Vi er positive til det som foreslås som skal styrke samarbeidet mellom barnevern og psykisk helsevern. NHO Service Barn og unge mener likevel at lovforslaget ikke går tilstrekkelig langt nok til å bedre sikkerheten og tilbudet til barn som trenger hjelp innenfor psykisk helsevern.

Det er ikke nok at et samarbeid pålegges uten at psykisk helsevern samtidig pålegges døgnbehandlingssplikt eller tilretteleggelse for skreddersydde løsninger i samarbeid med barnevernet og institusjonen/familiehjem, når det er på rene at det klart det barnet trenger. Slik forslaget står oppfatter vi det slik at psykisk helsevern kan fremdeles si nei til barn som har behov for deres bistand når det går ut over rammen for en akuttinnleggelse. Våre medlemmer erfarer ofte at dette er tilfelle i dag og at avslag begrunnes i manglende ressurser og utenfor formålet med deres virksomhet, at de rett og slett ikke har kapasitet eller fått tildelt tilstrekkelige ressurser til å løse behovet selv om de erkjenner at det ville vært klart den beste ivaretagelsen for barnet. Følgene av situasjonen er i ytterste konsekvens at barnevernet blir sittende med barn i institusjoner som institusjonen ikke har kompetanse til å møte på en god nok faglig måte og varsler om dette. Det kan nevnes som eksempel på dette en tung selvskader ungdom med i snitt 2-3 besøk på legevaktt pr. døgn over flere måneder i strekk. Institusjonen arbeidet hardt for at psykisk helsevern skulle gi ungdommen et egnet tilbud da de mente at psykisk helsevern hadde kompetanse til å gi ungdommen en vesentlig mer adekvat behandling. Psykisk helsevern nektet å ta imot ungdommen til langtidsbehandling/individuell tilpasset opplegg med begrunnelse i manglende ressurser og et faglig syn om at de ikke så noen mulighet til å kunne hjelpe barnet bedre enn barnevernet. Dette er et eksempel av altfor mange som våre medlemmer

erfarer jevnlig. Vi må sørge for at denne gruppen barnevernsbarn ikke havner i "ingenmannslandet" mellom barnevern og psykisk helse.

Kontakt og samvær – lovforslagets kapittel 6 (NOU kapittel 13)

NHO er enige i utvalgets styrking av det biologiske prinsipp gjennom utvidelsen av barnets rett til å ha kontakt med ikke bare foreldre, men også søsken og andre nærstående jmf lovutkastets § 37-38.

Vi mener at det er svært viktig for alle barn å ha god kontakt med sine søsken og øvrig familie (besteforeldre, tanter, onkel m.fl). Det bør tilrettelegges for en naturlig og hyppig kontakt og samvær slik at barnet også har et godt nettverk når tiltaket i barnevernet avsluttes. Dette er en særlig sårbar periode og et slikt nettverk vil kunne virke forbyggende og inngi trygghet. Barnets medbestemmelse og mening må tillegges særlig vekt hva gjelder *hvem* barnet ønsker kontakt med og *ikke*. Medbestemmelsen fratar likevel ikke barnevernet deres ansvar i en overordnet og framtidsrettet vurdering. Det et barn uttrykker som ønske for samvær er ikke nødvendigvis i samsvar med barnets beste i alle tilfeller. Et eksempel på dette er barn som er utsatt for overgrep av familie/slekt og som opplever seg truet til fortsatt samvær. Overgrep er ikke nødvendigvis alltid avdekket.

Det kan være hensiktsmessig i samråd med barnet å avholde familieråd for å kartlegge ressurspersoner som barnet har tilknytning til og som vil kunne være der for barnet på sikt og på en god måte.

Oppfølging av barn og foreldre etter tiltak. Planer –lovutkastets kapittel 7 (NOU kapittel 14)

NHO Service mener at det er positivt at barneverntjenesten ansvar for å følge opp barn og foreldre etter tiltak tydeliggjøres. Det er blant annet av Organisasjonen for barnevernforeldre påpekt ønsket om en støtteperson. Dette bifaller vi men vil poengtere at en forutsetning for at en slik støtteperson skal inneha en konstruktiv rolle i samarbeidet er at vedkommende er kompetent og egnet. Videre bør foreldrene medvirke i valget blant et allerede nedsatt utvalg slik forslaget går ut på.

Særlig om ettervern:

Vi mener at det er synd at lovforslaget ikke bruker muligheten til å forsterke ettervernet. Det er hevet over all tvil at ettervern kan være av vesentlig betydning for å øke sannsynligheten for et godt voksenliv for barnevernsbarn (jmf forskning NOVA). Det har vært en viss økning av ettervern fram til 19- 20 år etter endring av loven i 2009. Barnevernsbarn selv rapporterer om at ettervernet ikke fungerer etter hensikten i henhold til innhold og ressurser, og at muligheten for å "angre" på eget avslag på ettervern er vanskelig. Vi observerer at barnevernsbarn ved fylte 18-19 år, selv etter omsorgsovertakelse, returnerer til sine foreldre som ble vurdert som ikke egnede omsorgspersoner da ungdommen ikke har noen andre voksne å henvende seg til eller være hos. Dette resulterer ofte i en tilsvarende situasjon de en gang ble løftet ut av og som er av særlig negativ karakter. Dette kan ikke vurderes som barnets beste og vil kunne stoppe en

ellers positiv utvikling. En vil kunne argumentere med at barneverntjenesten vil få et større ansvar for å følge opp opprinnelige foreldre og at dette vil kunne motvirke en negativ relasjon. Vi vil da påpeke at noen foreldre ikke har et tilstrekkelig endringspotensiale til at en slik relasjon kan ansees som positiv for ungdommen. NHO Service anmoder departementet om å bruke denne muligheten til å forsterke ettervernet og barnevernstjenesten til å følge opp sitt "foreldreansvar" til barnevernsbarn også etter fylte 18 år, uavhengig av tiltak.

NHO Service foreslår at omtalte trygghetsperson i lovforslaget også kan videreføres under ettervernet.

Bosted utenfor hjemmet – lovutkastet kapittel 4 (NOU kapittel 15)

Vi vurderer det som svært positivt at barneverntjenesten skal ha begrenset adgang til å flytte barnet ved bosted utenfor hjemmet jmf lovutkastets §25. Vi mener videre at det bør legges til at bostedet skal være geografisk nært barnets nærmiljø om ikke dette ikke er til fare for barnet. Dette innebærer at valget av bosted i noen tilfeller må gjøres ut fra ledig kapasitet enn eierskap. Slik det forholder seg i dag må staten fylle opp sine institusjonsplasser selv om dette medfører at barnet må flytte langt unna eget nærmiljø (herunder skole). En slik flytting praktiseres også der barnet først er plassert på en ikke-statlig institusjon og det blir ledig plass på en statlig institusjon selv om denne ikke er i barnets nærmiljø. Vi mener at dette ikke er til barnets beste men er motivert av helt andre hensyn.

NHO Service mener at utvalget i sitt forslag gjør gode vurderinger hva omhandler regulering av tvang både i fosterhjem og på institusjoner.

OOOOO

NHO Service vil igjen påpeke at forslaget om ny barnevernslov favner svært mange gode endringer og vi ser det som svært positivt at barnet og barnets beste tydeligere er i sentrum.

Vennlig hilsen
Næringslivets Hovedorganisasjon
NHO Service

Maria Reklev (s.)
Fagsjef Barn og unge

